

O SLAVISTIČNEM DRUŠTVU

Slavistično društvo so začeli snovati nekateri slavisti leta 1934 iz tedanjega Jugoslovanskega profsorskega društva kot samostojno strokovno društvo profesorjev slovenščine in srbohrvaščine na naših srednjih šolah. Ustanovni občni zbor dne 6. januarja 1935 pa mu je določil kot pglavitne naloge: 1. znanstveno raziskovanje našega jezika in literature, 2. izdajanje znanstvenih in praktičnih publikacij, 3. skrb za pravilno učenje slovenščine in srbohrvaščine na tedanji srednji, meščanski in ljudski šoli. Prvi društveni odbori pod predsedstvom prof. dr. Nahtigala (do leta 1937), dr. Rupla (do leta 1939) in prof. dr. Kidriča (do leta 1941) so se pogumno lotevali teh nalog. O tem pričajo štirje letniki prvega društvenega glasila »Slovenski jezik« (1938—1941) s tehničnimi jezikoslovnimi in literarnozgodovinskimi razpravami, knjižna izdaja Prijateljevih esejev »Duševni profili slovenskih preporoditeljev« (1935) in »Borba za individualnost slovenskega knjižnega jezika v letih 1848—1857« (1937), novi pedagoško in znanstveno izpopolnjeni učbeniki za srednje šole, zbiranje gradiva za razne slovarje, stilistiko in opisno slovnico knjižnega jezika. Pri tem ne smemo pozabiti tudi novih učnih načrtov za pouk slovenskega in srbohrvatskega jezika v srednjih šolah, boja za pravično obravnavanje teh jezikov v naših šolah, upiranja monopolizaciji šolskih knjig ter akcije za popolno reformo našega šolstva kakor tudi mnogih predavanj članov in drugih slavistov. Iz društva je izšla tudi pobuda za postavitev spomenika prof. Prijatelju pred Univerzitetno knjižnico.

Med vojno društvo ni delovalo. Člani so ostali v veliki večini zvesti ljudstvu in tradiciji slovenske slavistike. In ni slučaj, da jih je premnogo to zvestobo potrdilo z življenjem, nekateri tudi z osebnim tveganjem v boju, skoraj vsi pa s hujšim ali manjšim trpljenjem. Le malokdo je pozabil na izročilo ljudstva in društva ter je zašel.

Po vojni se je Slavistično društvo obnovilo skoraj z docela enakim programom, kakor ga je imelo prej. Zaradi osvoboditve Primorske in širokega razvoja šolstva pa so društvene naloge narastle in postale nekoliko drugačne. Novi odbori niso zlahka zbrali skoraj vseh predavateljev slavističnih predmetov (danes šteje društvo okrog 500 članov) v obnovljenem društvu. Tudi niso mogli vedno zadovoljevati zahtev novega bujnega življenja. Res da sta del društvenih prejšnjih načrtov in nalog prevzela Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Ministrstvo za prosveto oziroma Svet za prosveto in kulturo, vendar je bilo krvavo treba posebnega društvenega zbirališča za vse, ki so iz ljubezni ali dolžnosti morali skrbeti za jezikovno kulturo mladine in vsega našega ljudstva. Obnovljeno Slavistično društvo je hotelo biti tako zbirališče in kot svojo prvo in največjo nalogo si je določilo obnovo glasila. To je res začelo zopet izhajati pod naslovom Slavistična revija leta 1948 za predsednikovanja večletne predsednice prof. dr. Marje Boršnikove v uredništvu prof. dr. Antona Ocvirka pri Državni založbi.

Ta revija, ki je pred kratkim dosegla svoj osmi letnik, je postala tedaj, ko je začel urejati njen filološki del prof. dr. Fran Ramovš, znana po vsem slavističnem svetu. Poleg domačih so se kmalu začeli oglašati tudi tuji sodelavci in tretji letnik (1950), posvečen Ramovševi šestdesetletnici, je že združil veliko število domačih in tujih slavistov, ki so dali s svojimi prispevki temu letniku svetovni sloves. Tudi četrti letnik (1951), namenjen počastitvi prof. Kidriča ob sedemdesetletnici, dasi skromnejši glede na število tujih sodelavcev, ima vendarle večji pomen kakor prvi letniki. V splošnem pa moramo reči, da so vsi letniki Slavistične revije društvu v čast, kar dokazuje tudi to, da je od tretjega letnika njena soizdajateljica Slovenska akademija znanosti in umetnosti oziroma njen Inštitut za slovenski jezik in Inštitut za literature. Poudariti moramo zlasti vrednost filoloških člankov in razprav obeh mojstrov naše slavistike: prvega društvenega predsednika in častnega člana prof. Nahtigala in prerano umrlega, nepozabnega prof. Ramovša. V zadnjih letnikih se uspešno uveljavljata na tem področju tudi zastopnika mlajše lingvistične generacije dr. France Bezljaj in dr. Tine Logar poleg najstarejšega Ramovševega učenca dr. Toneta Bajca. Literarnozgodovinskih razprav je v nekaterih prejšnjih letnikih več kakor v zadnjem, kar bi pričalo o tem, da se še niso vsi raziskovalci naše literarne preteklosti tako oklenili svoje revije, kakor bi bilo treba. Tega ali onega ovira delo pri drugih publikacijah, zlasti pri Zbranem delu naših klasikov, ki bi ga tudi v nekem smislu mogli označiti kot plod delovanja našega društva. Četudi se odbor zaveda, da Slavistična revija ne zasluži v splošnem take hvale, kakršno včasih sliši od domačih in tujih znanstvenikov, vendar sodi, da je zagotovitev obstoja in izpolnitev društvenega glasila njegova najvažnejša naloga. To je posebno občutil v nesrečnih letih (1952, 1953), ko nikakor ni mogel premagati tehničnih ovir, ki so onemogočile redno izhajanje. Reklamacije, ki jih je tedaj dobival od domačih in tujih naročnikov iz vsega, naši knjigi tedaj odprtega znanstvenega sveta, od Ljubljane pa do Kalifornije in od tam do Gradca, so mu prizadevale mnogo skrbi, a so mu dajale tudi spodbude, da ni odnehal, dokler ni s podporo SAZU ob popolnem razumevanju njenega predsednika Josipa Vidmarja odstranil teh ovir in letos izdal z veliko subvencijo Sveta za prosveto in kulturo pri Državni založbi nekaj novih letnikov revije, ki jo je solidno natisnila Triglavska tiskarna ob posebni pozornosti svojega ravnatelja in najboljšega stavca. O tem zborniku so že izrekli bralci in kritika v domačem in hrvaškem dnevnem tisku mnogo pohvalnih besed.

Kakor je revija ena največjih skrbi društva, vendar ni edina. Vse članstvo se zaveda, da mora njegovo glasilo ohraniti in celo okrepiti svoj znanstveni značaj, vendar si večina želi še strokovno pedagoški časopis, ki bi mu bil stalni svetovalec pri delu v šoli, pri pisanju in drugih opravilih, kjer je čista in točna beseda pogoj uspeha. Zato se je že več društvenih odborov trudilo, da bi ustanovilo tak časopis, kar je zdaj končno uspelo v sodelovanju z Društvom prevajalcev in drugimi društvi, ki streme za tem, da bi se uveljavil naš jezik v vsej lepoti in pravilnosti v vseh manifestacijah našega kulturnega in javnega življenja. — Poleg tega pripravljajo nekateri društveni člani obširno zgodovino našega

slovstva in zadovoljni ter srečni smemo trditi, da bo v bližnjem času dozorel kljub raznim težavam prvi zvezek tega potrebnega in pomembnega dela, ki ga bo društvo izdalo s Slovensko Matico v uredništvu dr. Lina Legiša. — Nekateri člani pa so pripravili rokopis slovenske slovnice za srednje šole, drugi mislijo na obnovo Klasja, tretji sodelujejo pri sestavi učnih načrtov in reformi šolstva.

Društvo je delovalo od začetka tudi z živo besedo za vzgojo članstva. Znanstvena, strokovna in pedagoška predavanja se vrstijo skozi vse poslovne dobe za ljubljanske, v novejši dobi tudi za mariborske člane, ki imajo že nekaj let samostojno, zelo delavno podružnico. Večkrat je društvo organiziralo tudi večja skupna zborovanja članstva, n. pr. ob štiristoletnici slovenske knjige (1951) v Ljubljani s skupnim izletom na Rašico, 1952 v Tomaju (skupno s študenti slavisti) in 1954 v Mariboru, kjer se je zbralo preko 200 članov. Letos je pripravilo društvo z drugimi sorodnimi društvi v državi posvetovanje jugoslovanskih slavistov v Skopju in Ohridu od 23. do 28. maja, ki se ga je udeležilo 35 delegatov iz vrst našega članstva. Univerzitetni člani društva pa so v letošnjem septembru organizirali z vsemi jugoslovanskimi univerzitetnimi slavističnimi inštituti in seminarji mednarodni slavistični sestanek v Beogradu, ki je bil pomembna revija svetovne in domače slavistike.

Društvo je vedno gojilo med članstvom spomin in pieteto do slavističnih vzornikov in učiteljev. Poleg že omenjenega spomenika Ivanu Prijatelju je vzdalo na Prijateljevi rojstni hiši na Vinicah pri Sodražici leta 1951 spominsko ploščo, leta 1952 je pomagalo obnoviti vzdavo spominske plošče Janku Kersniku na Brdu, za prihodnje leto pripravlja vzdavo spominske plošče na rojstni hiši dr. Karla Štreklja v Gorjanskem na Krasu.

Pomaga tudi pri raznih literarnih spominskih slavnostih, v zadnjem času je n. pr. izvršilo začetna organizacijska dela za proslavo »moderne«. Društvo vedno vabi na svoja zborovanja tudi zastopnike slušateljev slavistike in jim daje pri nabavi publikacij iste ugodnosti kakor članom. Da bi povečalo med mladino veselje do znanstvenega dela, razpisuje in podeljuje mladim znanstvenikom nagrade za uspeša dela iz literarne zgodovine iz posebnega Kidrič-Prijateljevega sklada, ki ga je osnovalo v ta namen.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da smejo dosedanji odborniki in člani Slavističnega društva ob letošnji društveni dvajsetletnici mirno gledati na opravljeno delo, ki tvori važen del našega kulturnega prizadevanja v tej dobi. Ako bi jim bilo ob tej priložnosti kaj želeli, potem samo še večje požrtvovalnosti v delu za organski razvoj našega jezika v vseh panogah javnega, znanstvenega in tehničnega življenja kakor tudi nenehne skrbi za čim globlje poznavanje naše lepe in zanimive literature.